

**ZAHRIDDIN MUHAMMAD BOBUR MA'NAVY MEROSINING
YOSHLAR TARBIYASIGA TASIRI**

Sharipov Ilhomjon; Shukurov Azimjon

*Al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
Samarqand filiali KIf 22-04 guruh talabalari*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Zaxriddin Muhammad Boburning manaviy merosi, Bobur merosining yoshlar ongiga tasiriva yoshlarning bobur haqidagi qarashlari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: asarlar , bobur merosi , taffakur, kitob, Boburnoma, o'qish, marifat, madaniyat, olimlar. Yoshlar ma'naviyati. „Boburnoma“.

Zahriddin Muhammad Bobur, O'zbekiston tarixi va adabiyoti uchun ahamiyatli shaxslardan biridir. U 16-17 asrlarda yashagan va "Babur-noma" asari bilan dunyoga mashhur bo'lgan Babur shohning otasi hisoblanadi. Boburning hayoti boyicha ko'plab ma'lumotlar mavjud. U 1483 yil 14 fevralda Andijon shahrida tug'ilgan. Bobur yigitligida ota-onasi bilan birgalikda Hindistonga sayohat qilgan va Hindiston sultonlari bilan kurashgan. Uning "Babur-noma" asari esa uning hayoti va yashagan davlatlar haqida batafsil ma'lumotlar beradi.

Tarix va o'tmish adabiyotidan , musiqa va san'atdan yaxshi xabardor bo'lgan , diniy ta'limga chin ixlos va iymon qo'ygan Bobur doimo olimu fozilllar davrasida bo'lib keladi , xususan ijod ahliga , kasb hunar sihiblariga samimiy ehtirom ko'rsatib moliyaviy tomondan qullab quvvatlaydi, ularni moddiy va ma'naviy rag'batlantirib turadi .Bobur tabiatan ijodkorbo'lgan . Yigitlik yillaridan umrining sungiga qadar samarali ijodiy ishlar bilan shug'ullandi , har qanday sharoitda va vaziyatlarda ijotdan to'tamadi, natijada har soxadan muhim boy ilmiy va adabiyot meros qoldirib , ma'naviyatimizni boyitdi. Boburning ijodi va asarlari ham juda katta ahamiyatga ega. Uning eng mashhur asari "Baburnoma "dir. Bu asar Boburning hayoti, yashagan davlatlar, siyosiy faoliyati va janglardan bahs etadi. Asarda Boburning yozgan she'rlari ham bor. Uning she'rlari o'zbek, tojik va farsi tillarida yozilgan.

Hindiston yurishlari davri (1521)da Bobur «Mubayyin» asarini yaratdi. Masnaviy tarzida yozilgan, islom huquqshunosligi va shariat aqidalariga bag'ishlangan bu asarda Movarounnahr va Hindistonga oid o'sha davr ijtimoiy iqtisodiy hayoti bo'yicha qiziqarli ma'lumotlar ham jamlangan. Valiahd Humoyun va Komron Mirzolarga dasturul amal sifatida mo'ljallangan «Mubayyin»da, ayni zamonda, namoz, zakot va haj ziyorati to'g'risida ham shar'iy mezonlar bayon qilingan. Shu yillarda Bobur Sharq she'riyatining asosiy masalalaridan biri aruz vazni, uning nazariyasi va amaliyotiga oid ilmiy risolasini yakunlaydi.

Bobur nomini dunyoga mashhur qilgan shoh asari «Boburnoma» ustidagi ijodiy ishini 1518—19 ylarda boshlagan (q. «Boburnoma»).

Boburning yuqorida keltirilgan asarlaridan tashqari, «Xatti Boburiy», shuningdek musiqa san'ati va harb ishlariga maxsus bag'ishlangan qator risolalari ham bo'lgan.

Ammo keyingi ikki asar matni hanuz topilgan emas. «Xagti Boburiy»da muallif arab alifbosini taxrir etib, yozuvni soddalashtirish va osonlashtirish maqsadida uni turkiy til va talaffuz mezonlariga moslashtirgan. 1526 yil 21 dekabrda Boburga qarshi suiqasd uyushtiriladi. Mahv etilgan Ibrohim Lo'diyning onasi oshpazlar bilan til biriktirib, uning ovqatiga zahar qo'shtiradi. Shuning asoratimi yoki ko'p yillik mashaqqatli va qo'nimsiz hayot ta'sirimi, har holda keyingi yillarda Bobur tez-tez kasalga chalinib turadi. 1527 yil oktabrda Bobur yana xastalikka uchragach, umrining oxirlab qolganini his etadi. Shunda Bobur o'zi e'tiqod qo'ygan Xoja Ahror Valiy ruhidan najot tilab, ixlos bilan uning nasrda bitilgan «Volidiya» asarini she'riy tarjima qiladi. Boburning mohir tarjimon sifatidagi qobiliyati namoyon bo'lgan 243 baytli bu asar katta ijodiy ilhom bilan juda qisqa muddatda yakunlangan. Boburning o'z e'tiroficha, tarjima tugashi hamonoq batamom sog'ayib ketgan. Bu yillarda u

«Boburnoma» fasllari ustida ishlashni davom ettirdi, yangi-yangi g'azal ruboiylar yaratdi, o'z iborasi bilan aytganda, «Hindistong'a kelgali aytqon ash'orni» tartibga solib, shuningdek, «Volidiya» tarjimasini, «Xatti Boburiy» bilan bitilgan namuna va qit'alarni Movarounnahr va Afg'onistonga, Xumoyun, Xoja Kalon, Hindol va boshqalarga yubordi. Humoyun Mirzoga atalgan ijtimoiyaxloqiy masalalarni tahlil etuvchi mashhur maktubi ham Bobur ijodiy faoliyatining yorqin qirralaridan biri bo'ldi.

Boburning boshqa asarlari ham bor. Uning "Risola" asari diniy mazmunli bo'lib, "Mubayyin-nomoz" esa namoz o'qish haqida ma'lumotlar beradi. Uning "Majmuatul-ahror" asari esa hadislar to'plami hisoblanadi.

Boburning ijodiy faoliyati ham juda katta e'tibor qozonadi. Uning yaratgan she'rlari o'zbek adabiyoti tarixida eng muhim ahamiyatga ega. Uning she'rlari o'zbek xalqining milliy g'oya va falsafasini ifodalaydi.

Boburning asarlari yoshlar ongiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Uning she'rlari va ijodiy faoliyati yoshlarimizga manaviy qadriyatlarini, insonchiligi, hamjihatlikni, hurmatni, xayr-fuqarolikni o'rgatadi. Bobur asarlari yoshlarimizga milliy g'oyalarimizni sevish va saqlashga qiziqishni oshiradi.

Shuningdek, Boburning asarlari yoshlarimizning o'zlarining o'ziga xos fikrlarini ifodalashga yordam beradi. Uning she'rlari yoshlarimizning o'zlarini tushunishiga, ularning o'z hayotida qanday muammolarni hal qilishlari kerakligini anglashiga yordam beradi.

Bundan tashqari, Boburning asarlari yoshlarimizda ijodiy va adabiyot faoliyati

qilishga qiziqishni oshiradi. Uning yozgan asarlari yoshlarimizga ijodiy ishlar qilishga ilhom beradi va ularning o'zining o'ziga xos tarzda ijodiy faoliyatini boshlashiga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda Bobur yetuk inson bo'lgan, uning bizga qoldirgan boy ma'naviy merosi biz yoshlarga katta bilim beradi. Yoshlar uning asarlaridan ko'p asosiy ilmlarni eggallab, yuksak marralarni egallaydi. Bobur o'z hayoti va ijodida haqiqiy musulmon qanday bo'lishi kerakligini, vatanga, ota-onaga, do'stga va xalqqa qanday xizmat qilish kerakligini va haqiqiy mo'min sifatida yoshlarga katta ibrat va namoyonda bo'ladi desam adashmagan bo'laman.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. S.Hasanov. Boburning «Risolayi aruz» asari. -T.:1986;
2. R.Sharma. Boburiylar saltanati (Ingliz tilidan G'.Sotimov tar.). -T.: 1999.
3. Ulmasjonovich K. S. Mystical and philosophical foundations of human interaction. – 2021.
4. Саматов Х. У. Социальные вопросы в учении Махдуми Азми Касани //Ученый XXI века. – 2016. – №. 2-1 (15). – С. 63-66.
5. Саматов Х. У. ПАРАДИГМАЛЬНАЯ СУЩНОСТЬ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА //Парадигма современной науки в условиях модернизации и инновационного развития научной мысли: теория и практика. – 2022. – С. 406-408.
6. Samatov K. Issues Naqshbandi teaching peace and harmony in society //Theoretical & Applied Science. – 2016. – №. 2. – С. 175-179.
7. САМАТОВ Х. МАХДУМИ АЪЗАМ КОСОНИЙНИНГ ДАВЛАТНИ БОШҚАРИШ ВА ХАЛҚ БИЛАН МУЛОҚОТ ҚИЛИШГА ОИД ИЖТИМОЙИЙ-СИЁСИЙ ҚАРАШЛАРИ //Journal of Social Sciences. – 2022. – Т. 1. – №. 02. – С. 63-72.
8. Ulmasjonovich K. S. Mystical and philosophical foundations of human interaction (based on the teachings of makhdumi Azami Kasani). – 2021.